
**SPOLEČNĚ FINANCOVANÉ ZDROJE:
ROZPOČTY A FINANČNÍ ŘÍZENÍ NATO**

Zásady společného financování

Sdílení nákladů

Civilní rozpočet

Vojenský rozpočet

Program bezpečnostních investic NATO

Řízení zdrojů

Finanční řízení

Správa financí

SPOLEČNĚ FINANCOVANÉ ZDROJE: ROZPOČTY A FINANČNÍ ŘÍZENÍ NATO

NATO je mezivládní organizace, do níž členské státy vkládají prostředky potřebné k zajištění jejího každodenního fungování a potřebné vybavenosti pro konzultace, rozhodování a následnou realizaci dohodnutých koncepcí a činností. Slouží jako politická aliance s podporou základní vojenské struktury, která zajišťuje společnou obranu členských států, spolupráci s partnerskými státy NATO a realizaci politiky Aliance v udržování míru a dalších oblastech.

Ve vojenské oblasti, vedle omezeného počtu stálých velitelství a malých stálých sil zůstává naprostá většina vojenských sil a prostředků členských států NATO pod národním velením a vedením až do okamžiku, kdy mohou případně být zčásti nebo v úplnosti, podle vůle dotyčné země, přiděleny do NATO k plnění konkrétních vojenských úkolů. Síly států NATO, zúčastněné ve Stabilizačních silách pod vedením NATO v Bosně a Hercegovině (SFOR) jsou tedy přiděleny do NATO dočasně k plnění mandátu Aliance ve vztahu k mírové dohodě o Bosně, jsou však vycvičeny, vybaveny, udržovány a financovány z obranných rozpočtů jednotlivých členských států.

Pro zajištění konzultací a společného rozhodování v rámci své Aliance udržuje každá členská země diplomatickou a vojenskou přítomnost v sídle NATO, jakož i civilní, respektive vojenské zastoupení v sídlech různých orgánů a vojenských velitelství NATO. Náklady na udržování a obsazení národních delegací a vojenských misí jsou rovněž závazkem jednotlivých států a jsou financovány v souladu s rozdílnými účetními pravidly a postupy jednotlivých zemí.

Dva výše uvedené příklady - náklady udržování vojenských sil a náklady civilního a vojenského zastoupení ve fórech Aliance - ilustrují výlohy, které by bylo nutno vzít v úvahu při analýze celkových nákladů každého státu na jeho členství v NATO. Tyto výlohy by bylo nutno postavit proti obdobné analýze hospodářského prospěchu, který každému státu přináší jeho účast v Alianci.

Zdůvodnění členství v NATO jde však daleko za hranice finanční bilance na výše uvedeném základě a zahrnuje politické, hospodářské, vědecké, technické, kulturní a jiné faktory, které se nesnadno převádějí do řeči peněz. Navíc aby členský stát dospěl k rozumnému závěru, musel by do kalkulace zařadit také náklady, které by mu časem vznikly individuálním zajištěním své bezpečnosti nebo alternativními formami mezinárodní spolupráce.

Účelem této kapitoly není žádný pokus o takový teoretický výpočet, který si každý stát musí provést sám podle vlastních postupů a zvyklostí. Cílem této kapitoly je spíše popsat zásady společného financování a sdílení nákladů, jež platí v celé Alianci, a hlavní rozpočty, s jejichž pomocí jsou řízeny finanční prostředky Aliance. Celkem tvoří tyto výdaje méně než půl procenta veškerých obranných výdajů států NATO (viz Tabulka 3).

ZÁSADY SPOLEČNÉHO FINANCOVÁNÍ

Finanční prostředky NATO jsou v zásadě vyhrazeny na ty výdaje, které odrážejí zájmy všech členských států. Struktura společného financování je diverzifikovaná a decentralizovaná. Jisté činnosti mnohonárodní spolupráce v oblastech výzkumu, vývoje, výroby a logistické

podpory se netýkají všech a v některých případech se mohou týkat jen malého počtu členských zemí. Tyto činnosti, z nichž většinu řídí výrobní a logistické organizace NATO, jsou předmětem obecných finančních a revizních předpisů NATO, jinak však probíhají v podstatě samostatně podle statutů udělených Severoatlantickou radou. O nich bude ještě řeč dále v této kapitole.

S nemnoha výjimkami se tedy z prostředků NATO nefinancuje zajištění vojsk nebo pořizování hmotných vojenských prostředků jako lodí, ponorek, letounů, tanků, dělostřeleckých a jiných zbraňových systémů. Vojenský personál, výzbroj a výstroj přidělují Alianci členské státy, jimž zůstává finanční odpovědnost za jejich poskytnutí. Významnou výjimkou je letecký systém včasné výstrahy a řízení NATO, skupina letounů vybavených radary, společně pořízených, vlastněných, udržovaných a provozovaných členskými státy pod operačním velením a řízením vojenského velitele NATO, podřízeného hlavním velitelům NATO. NATO také financuje investice ke krytí společných potřeb jako jsou protivzdušná obrana, systémy velení a řízení nebo všespojencecké spojovací systémy, jejichž poskytnutí nelze považovat za odpovědnost jednotlivého státu. Takové investice jsou předmětem údržby, obnovy a posléze náhrady v souladu s měnicími se požadavky a technickým vývojem a takto vzniklé výdaje také představují významný podíl financování NATO.

Výchozím bodem procesu vyžádání a získání souhlasu ke společnému financování daného projektu je zjištění a uznání potřeby výdaje a konstatování, že odpovědnost za tento výdaj nelze myslitelně přičíst jednotlivé zemi a že jeho předmět poslouží zájmům všech zúčastněných zemí. Požadavek musí řádně vzniknout, být oznámen a potvrzen a to samo již vyvolá složitou interakci národních a mezinárodních administrativních procesů. Po vzetí na vědomí musí členské země zhodnotit požadavek jako přípustný pro společné financování v určitém rozsahu. O tom, zda je požadavek přípustný pro společné financování, je rozhodnuto konsensem těch členských států, jež se tak zaváží nést náklady.

Od dob založení Aliance vedlo uplatnění těchto zásad ke vzniku složitých pravidel s odstupňováním celkového nebo částečného finančního příspěvku a s vyloučením různých nákladových položek, například státních nebo místních daní. Další a možná překvapivou vyloučenou položkou, pocházející z časů vzniku NATO, je odměna vojenského personálu, sloužícího v sídle NATO nebo na kterémkoli mezinárodním velitelství v rámci vojenské struktury Aliance. Ta zůstává povinností vysílajícího státu. Na mezinárodních velitelstvích v současnosti působí zhruba 15 000 vojáků a všichni jsou vypláceni svými státy. Odměna mezinárodního civilního personálu v bruselském ústředí NATO nebo na vojenských velitelstvích NATO je financována ze společně dotovaného civilního nebo vojenského rozpočtu (viz níže). Významné oblasti financování kolem NATO jsou předmětem podobných dohod, přijatých všemi členskými státy.

Kritéria společného financování jsou předmětem průběžného hodnocení a změny mohou být výsledkem nových naléhavých situací - například potřeba dospět k jasným definicím těch částí nákladů NATO na udržování míru v Bosně a Hercegovině, jež by měly být zařazeny do mezinárodních rozpočtů a těch, které by měly být hrazeny z národních rozpočtů. Další změny ve stávajících dohodách o společném financování plynou z organizačního a technického vývoje anebo prostě z potřeby omezit náklady, aby bylo možno vyhovět požadavkům v rámci konkrétního objemu prostředků. Navzdory těmto těžkostem zůstává zásada společného

financování na základě konsensu pilířem fungování Aliance. Nadále se k ní hlásí všechny členské státy a lze ji považovat za výraz jejich politické vazby na NATO a také politické solidarity, jež charakterizuje uplatňování dohodnutých programů NATO.

SDÍLENÍ NÁKLAD

Výdaje schválené ke společnému financování jsou hrazeny členskými státy v plném rozsahu jejich zájmu o konkrétní činnost, jíž výdaj vzniká, a v souladu s dohodnutými nákladovými podíly. Obecným pravidlem je, že členské státy financují veškeré výdaje těch částí struktury NATO, v nichž se účastní. Tak všechny státy přispívají k financování Mezinárodního sekretariátu, Mezinárodního vojenského štábu a výkonných složek Vojenského výboru. Výdaje Leteckých sil včasného varování a řízení NATO hradí dvanáct zemí, jež se v nich účastní. O výdaje související s jinými složkami nebo organizacemi mezinárodní vojenské struktury a výdaje v rámci Programu bezpečnostních investic NATO se dělí různé skupiny členských zemí podle povahy jejich účasti v sestavách integrovaného velení. V rámci těchto různých konfigurací platí s několika výjimkami obecné pravidlo, že členské státy se podílejí na všech výlohách dané organizace bez výhrad. Pokud se objeví výjimky, jsou zpravidla odrazem současného rozpočtového ošetření zvláštních transakčních ujednání mezi členskými státy v minulosti.

Je zvykem považovat dohodnuté vzorce nákladových podílů, které určují příspěvky jednotlivých zemí, ze vyjádření platební schopnosti té které země. Základ uplatňovaných vzorců je však právě tak politický jako ekonomický. Vzorce používané pro civilní a vojenský rozpočet a pro Program bezpečnostních investic NATO byly původně dohodnuty na počátku padesátých let. Od té doby byly upraveny, víceméně poměrně, v důsledku přistoupení nových členů a změn v míře účasti ve složkách integrovaného velení. Jejich vztah k současným ukazatelům relativní hospodářské potence, např. HDP nebo paritě kupní síly, je tedy nepřesný. Přestože čas od času padnou návrhy na jejich revizi v zájmu lepšího sdílení břemen nebo racionalizace, konsensus naznačuje preferenci zachování stávající struktury. Rozšíření Aliance si nicméně vynutí úpravu stávajícího sdílení nákladů, aby byly vzaty v úvahu nové členské státy.

Civilní rozpočet je v současné době financován podle jednotného vzorce pro šestnáct států. Větší část vojenského rozpočtu, z níž se hradí mezinárodní vojenská struktura, je financován podle poněkud odlišného vzorce pro šestnáct států a dvou vzorců pro patnáct států a jednoho pro čtrnáct, které jsou z něho poměrově odvozeny. Podobně i Program bezpečnostních investic NATO je financován podle čtyř vzorců sdílení nákladů. Ta část vojenského rozpočtu, z níž jsou financovány Síly včasné výstrahy a řízení NATO, je spravována podle vzorců pro dvanáct a pro třináct států, jež odrážejí průmyslovou a obchodní orientaci ujednání o sdílení nákladů pro pořizovací organizaci NAPMO (viz Kapitola 13).

Tabulky 1 a 2, které najdete na konci této kapitoly, ukazují rozsah sdílených nákladů jednotlivých států a jejich průměry, vážené podle odhadu výdajů pro rok 1998 podle civilního i vojenského rozpočtu a v současné době platných vzorců sdílení nákladů na Program bezpečnostních investic NATO.

CIVILNÍ ROZPOČET

Civilní rozpočet je stanoven a realizován pod dohledem Výboru pro civilní rozpočet a financován je především z kapitol ministerstev zahraničních věcí. Pokrývá provozní náklady Mezinárodního sekretariátu v ústředí NATO v Bruselu, realizaci schválených civilních programů a činností, jakož i náklady na výstavbu, provoz a údržbu zařízení včetně personálních nákladů spojených se zajišťováním konferenčních služeb pro všechna zasedání výborů NATO a jim podřízených skupin, bezpečnostních služeb atd. V posledních letech vzrůstá podíl rozpočtových zdrojů vyčleněných na financování činností s partnerskými zeměmi. Celkový rozpočet schválený na rok 1998 činí přibližně 157 miliónů USD. Personální náklady spotřebovávají přibližně 62% (97 miliónů USD). Náklady na speciální programy, jako například Vědecký program NATO, nebo na informační činnosti spotřebovávají přibližně 24% (38 miliónů USD). Zbytek (14% neboli přibližně 22 miliónů USD) pokrývá různé provozní a investiční náklady.

VOJENSKÝ ROZPOČET

Vojenský rozpočet, stanovený a realizovaný pod dohledem Vojenského rozpočtového výboru, je z velké části financován z rozpočtových kapitol ministerstev obrany. Kryje náklady na provoz a údržbu a s výjimkou velkých investic do staveb a systémů, financovaných z Programu bezpečnostních investic NATO, také investiční náklady mezinárodní vojenské struktury. Tam patří Vojenský výbor, Mezinárodní vojenský štáb a příslušné agentury, obě hlavní oblasti vojenského velení (ACE a ACLANT) a příslušné systémy velení, řízení a spojů, výzkum, vývoj a pořizování logistickými organizacemi a letecké síly včasné výstrahy a řízení NATO. V současné době rozpočet zabezpečuje také provozní náklady struktury velení NATO v mírových operacích v Bosně a Hercegovině. Celkový rozpočet schválený na rok 1998 činí přibližně 680 miliónů USD. Je třeba připomenout, že tento obnos neobsahuje velmi značné náklady přiděleného vojenského personálu, které nesou jednotlivé vysílající země. Z celkových společně hrazených nákladů činí výdaje na operace a udržování vojsk mimo Alianci přibližně 43% neboli 290 miliónů USD, náklady na civilní personál přibližně 33% neboli 227 miliónů USD, všeobecné administrativní výdaje přibližně 19% neboli 129 miliónů USD a investiční výstavba přibližně 5% neboli 34 miliónů USD.

PROGRAM BEZPEČNOSTNÍCH INVESTIC NATO

Program bezpečnostních investic NATO se uskutečňuje pod dohledem Výboru pro infrastrukturu s ročními maximálními příspěvky schválenými Severoatlantickou radou. Strop schválený na rok 1998 činí přibližně 688 miliónů USD. Program financuje výstavbu zařízení potřebných pro plnění úkolů hlavních velitelství NATO a přitom uznaných jako zařízení přesahující rámec národní obrany jednotlivých členských zemí. Jedná se o investice do zařízení jako jsou letiště, produktovody a sklady pohonných hmot, přístavy, spojové a informační systémy, radarová a navigační zařízení a vojenské štáby. Tak jako v případě vojenského rozpočtu, program rovněž kryje požadavky velitelské struktury NATO v Bosně a Hercegovině. Program získal nový rozměr spolupráce v kontextu Partnerství pro mír (viz Kapitola 4) a v současnosti se zabývá možnostmi využití prostředků NATO Západoevropskou unií (viz Kapitoly

3 a 4).

ŘÍZENÍ ZDROJ

Od poloviny devadesátých let, pod tlakem na optimalizaci rozdělení společně financovaných zdrojů, posílily členské státy řídicí strukturu NATO podporou vývoje funkčních souborů a vytvořením Vyšší komise pro zdroje (SRB), která odpovídá za celkové řízení zdrojů NATO z jejich vojenské části (t.zn. bez prostředků pocházejících z civilního rozpočtu). Funkční soubory specifikují prostředky, které mají nebo požadují vojenští velitelé NATO k plnění stanovených úkolů. Jsou hlavním prostředkem odhadu společně financovaných doplňkových příspěvků (jak na investiční výstavbu, tak na opakované náklady na provoz a údržbu), jakož i civilního a vojenského personálu potřebného ke splnění úkolu. Tyto balíčky hodnotí Vyšší komise pro zdroje, složená z národních zástupců, zástupců Vojenského výboru a hlavních velitelství NATO a z předsedů výborů pro vojenský rozpočet, infrastrukturu a obranný personál NATO. Komise potvrzuje funkční soubory z hlediska jejich náročnosti na zdroje před jejich schválením Severoatlantickou radou. Každý rok také doporučuje Severoatlantické radě ke schválení souhrnný Střednědobý plán zdrojů, který stanovuje finanční a personální stropy pro příští rok a plánové ukazatele pro následující čtyři roky. V rámci těchto parametrů výboru pro vojenský rozpočet, infrastrukturu a obranný personál dohlíží na přípravu a provedení svých rozpočtů a plánů. Komise dále připravuje výroční zprávu, která umožňuje Severoatlantické radě kontrolovat správnost rozdělování zdrojů z hlediska potřeb a hodnotit nároky společně financovaných rozpočtů nových koncepcí Aliance na společně financované vojenské zdroje. Komise se tedy zblízka zabývá odhady finančních nároků společně financovaného rozpočtu NATO na rozšíření Aliance o perspektivní nové členské státy (Českou republiku, Maďarsko a Polsko, viz Kapitola 4). Tyto náklady jsou odhadovány na 1,5 miliardy USD v období desíti let, přičemž 1,3 miliardy USD lze započíst do Programu bezpečnostních investic.

FINANČNÍ ŘÍZENÍ

Finanční řízení je v NATO strukturováno tak, aby zajistilo, že konečné slovo nad výdaji budou mít členské státy, které nesou náklady dané činnosti, a je předmětem jejich konsensu. Ovlivnění je možné na všech úrovních rozhodování buď ve formě obecných limitů nebo konkrétních omezení. Příklady obecných limitů jsou rozdělování pevně stanovených zdrojů nebo stropů u provozních nákladů a investiční výstavby (dohodnutých ve Vyšší komisi pro zdroje) nebo doplňování civilního a vojenského personálu, v jejichž rámci mají funkcionáři s finanční pravomocí (generální tajemník, hlavní velitelé NATO s podřízenými veliteli a ostatní oprávnění vedoucí představitelé orgánů NATO) relativní volnost navrhopvat a provádět svoje rozpočty. Konkrétní omezení mohou nabývat mnoha různých forem od uplatnění konkrétních ekonomických opatření po dočasné zmrazení čerpání na daný účel nebo omezení převodů aktiv. Takové restrikce nebo omezení lze formulovat v podmínkách, podle nichž přispívající země udělují nebo vykonávají souhlas s rozpočtem cestou mimořádných zásahů v průběhu výkonu rozpočtu. Schvalování příslušných rozpočtů lze považovat za konkretizaci koncepcí - politických, organizačních nebo finančních - které přispívající členské státy hodlají uplatnit. Tyto

koncepce se vyvíjejí v čase v reakci na měnící se mezinárodní prostředí a potřebu vhodné adaptace struktur a úkolů organizace.

Dynamický proces úprav během padesáti let existence Aliance do značné míry vysvětluje rozmanitost a decentralizaci struktury řízení NATO. Žádný jednotlivý orgán nevykonává plnou řídicí pravomoc nad všemi čtyřmi hlavními prvky finanční struktury organizace, totiž Mezinárodním sekretariátem (financovaným z civilního rozpočtu), mezinárodní vojenskou strukturou (financovanou z vojenského rozpočtu), programem bezpečnostních investic a specializovanými výrobními a logistickými organizacemi. Ty poslední spadají do dvou skupin: ty, jež jsou financovány podle ujednání platných v mezinárodní vojenské struktuře, a ty, jež fungují na základě statutů udělených Severoatlantickou radou, s vlastními správními radami a finančními výbory a s významnými finančními zdroji v národních rozpočtech.

Finanční řízení rozpočtů organizace (t.j. civilního a vojenského rozpočtu) se liší od řízení programu bezpečnostních investic. Rozmanitost a decentralizace struktury finančního řízení rozpočtů organizace je zakotvena ve finančních předpisech schválených Severoatlantickou radou. Předpisy, doplněné o pravidla a postupy, jež je přizpůsobují konkrétním požadavkům různých orgánů a programů NATO, skýtají základní sjednocující principy, od nichž se odvíjí celá finanční struktura.

Předpisy ukládají, že každý orgán NATO musí mít vlastní rozpočet, vyjádřený v měně hostitelské země, s devizovými protihodnotami stanovenými prostřednictvím společné zúčtovací jednotky. Rozpočet je roční a odpovídá kalendářnímu roku. Je připravován z pověření vedoucího příslušného orgánu NATO, posouzen a doporučen k přijetí na základě konsensu finančním výborem složeným ze zástupců přispívajících členských států, a schválen k provedení Severoatlantickou radou. Nedosažení konsensu před začátkem finančního roku znamená nepřijetí rozpočtu a financování provozu pod dohledem finančního výboru cestou provizorních přidělů omezených výší rozpočtu schváleného na předcházející rok. Tento režim může trvat šest měsíců, po nichž musí Rada rozhodnout buď o schválení rozpočtu, nebo o povolení pokračovat ve finančním provizoriu. Toto nouzové opatření, i když je uplatněno málokdy, posiluje zásadu kolektivního mezivládního rozhodování o výdajích, jež se skrývá v požadavku jednomyslného schválení rozpočtu všemi přispívajícími zeměmi.

Po schválení rozpočtu má vedoucí příslušného orgánu NATO volnost v jeho provedení uvolňováním a spotřebou prostředků ke schváleným účelům. Tato volnost je omezena různými povinnostmi, které ukládají finanční předpisy, například povinností omezeného nebo otevřeného mezinárodního nabídkového řízení ke smlouvám o dodávkách zboží a služeb, nebo převodů aktiv k opravkám nadhodnocených nebo podhodnocených finančních požadavků. Volná pravomoc při čerpání rozpočtu může být dále omezena konkrétními povinnostmi žádat o schválení před uvolněním a spotřebou prostředků. Ty mohou případně být uloženy finančním výborem v zájmu zajištění přesného uplatnění nových koncepcí nebo sledování realizace složitých programů, jako třeba organizační restrukturalizace. Zatímco rozpočtová aktiva musí být uvolněna v rozsahu odůvodněném skutečnými potřebami během finančního roku, na který jsou schválena, k likvidaci těchto prostředků spotřebou může dojít ještě během dvou následujících finančních roků.

Východiskem realizace Programu bezpečnostních investic NATO jsou funkční soubory. Po jejich schválení může začít u Výboru pro infrastrukturu povolovací řízení jednotlivých projektů. Hostitelský stát (zpravidla stát, na jehož území se projekt má uskutečnit) připraví žádost o povolení, která obsahuje technické řešení, náklady, specifikaci způsobilosti pro společné financování a předepsaný nabídkový postup. Zvláštní ujednání platí pro mezinárodní soutěžní nabídková řízení, jejichž cílem je umožnit maximální účast členských zemí. Přeje-li si některý stát uplatnění jakéhokoli jiného nabídkového postupu než mezinárodní soutěže, musí požádat Výbor pro infrastrukturu o výjimku. Když výbor vysloví s projektem souhlas, může hostitelská země přikročit k jeho fyzické realizaci.

Systém finančního řízení, uplatňovaný v Programu bezpečnostních investic, je založen na procesu mezinárodního finančního clearingů. Státy ohlašují předpokládané výdaje na projekty, za které odpovídají. Ve většině případů budou státy mít výdaje buď přesahující, nebo nedosahující jejich dohodnutý příspěvek do rozpočtu. Mezinárodním finančním clearingem se tyto rozdíly vyrovnají převodem prostředků mezi státy. Po ukončení podléhá projekt společné závěrečné přijímací kontrole, při níž se zjišťuje, zda provedené dílo odpovídá zadání. Teprve po přijetí této zprávy Výborem pro infrastrukturu přebírá NATO formálně odpovědnost za dílo a jím získaný funkční potenciál.

FINANČNÍ SPRÁVA

Přestože konečnou odpovědnost za správnou přípravu a čerpání rozpočtu nese vedoucí příslušného orgánu NATO, administrativní zabezpečení tohoto úkolu je do značné míry svěřeno jeho finančnímu správci. Jmenování tohoto úředníka je výsadou Severoatlantické rady, přestože ta ji může delegovat příslušnému finančnímu výboru. V případě trvající neshody o zamýšlené transakci s vedoucím příslušného orgánu NATO se každý finanční správce může obrátit na finanční výbor jako konečnou instanci.

Úkolem finančního správce je zajistit, aby všechny náležitosti čerpání rozpočtu odpovídaly povoleným výdajům, případným zvláštním omezením uloženým finančním výborem, finančním předpisům a s nimi souvisejícím prováděcím pravidlům a postupům. Může také na základě vnitřní revize zavést další taková omezení a postupy, považuje-li je za nutné pro zachování účetní disciplíny. Jedním z významných úkolů finančního správce je zajistit, aby prostředky potřebné k financování rozpočtu byly periodicky vyžádány od přispívajících členských států podle jejich dohodnutých podílů na nákladech a v částkách spočtených tak, aby nedocházelo ke zbytečnému hromadění hotovosti v mezinárodní pokladně. Výsledek všech těchto činností se odráží ve výročních finančních zprávách, jež jsou připravovány a předkládány k ověření Mezinárodní revizní komisi.

Mezinárodní revizní komise se skládá ze zástupců národních revizních institucí. Působí na základě statutu, který jí zaručuje nezávislost a který uděluje Severoatlantická rada, jíž je komise přímo odpovědná. Komise je oprávněna revidovat účty všech orgánů NATO včetně výrobních a logistických organizací a Programu bezpečnostních investic NATO. Její pověření se týká nejen finančních, nýbrž také výkonostních auditů. Její role se tedy neomezuje pouze na zajištění účetní průkaznosti, nýbrž zahrnuje i kontrolu řídicí praxe vůbec.

Tabulka č.1

Podíly členských států NATO na nákladech civilního a vojenského rozpočtu
(na základě odhadů za rok 1998)

Členský stát NATO	Civilní rozpočet		Vojenský rozpočet (štáb, agentury a programy)		Vojenský rozpočet (Letecké síly včasné výstrahy a řízení)	
	%	mil. USD	%	mil. USD	% ¹	mil. USD
Belgie	2,76	4,33	3,29	15,62	3,38	6,96
Dánsko	1,59	2,50	1,95	9,23	2,00	4,11
Francie	16,50	25,91	6,44	30,54	0,00	0,00
Island	0,05	0,08	0,05	0,25	0,00	0,00
Itálie	5,75	9,03	6,83	32,40	7,26	14,93
Kanada	5,60	8,79	6,47	30,68	9,42	19,37
Lucembursko	0,08	0,12	0,10	0,47	0,11	0,22
Německo	15,54	24,40	17,98	85,29	28,10	57,81
Nizozemí	2,75	4,32	3,29	15,60	3,74	7,70
Norsko	1,11	1,74	1,34	6,37	1,46	3,00
Portugalsko	0,63	0,99	0,72	3,42	0,69	1,42
Řecko	0,38	0,60	0,44	2,08	0,62	1,27
Spojené král.	18,82	29,55	20,30	96,27	0,12	0,26
Spojené státy	23,35	36,67	27,89	132,24	41,48	85,34
Španělsko	3,50	5,49	1,07	5,06	0,00	0,00
Turecko	1,59	2,50	1,84	8,71	3,34	3,34
celkem	100,00	157,02	100,00	474,23	100,00	205,73

¹ Váženo odkazem na prognózu výdajů v roce 1998.

Tabulka č.2

Procentní podíly členských států NATO na nákladech Programu bezpečnostních investic NATO

Členský stát NATO	Výdaje sdílené 14 státy ²	Výdaje sdílené 15 států (včetně Španělska)	Výdaje sdílené 15 států (včetně Francie)	Výdaje sdílené všemi členskými státy
Belgie	4,96	4,76	4,26	4,126
Dánsko	3,941	3,7875	3,42	3,33
Francie	0	0	13,3436	12,9044
Island	0	0	0	0
Itálie	9,4	9,1	8,0929	7,745
Kanada	3,2	3,0	2,8	2,75
Lucembursko	0,2377	0,2281	0,2065	0,1973
Německo	26,7555	25,7443	23,1597	22,3974
Nizozemí	5,48	5,2725	4,72	4,58

² Program bezpečnostních investic NATO je dlouhodobý program, který představuje průběžné výdaje na projekty započaté v různou dobu v rámci integrované vojenské struktury Aliance, v níž se neúčastní Francie. Některé tyto výdaje jsou také staršího data než španělské členství v Alianci a španělské členství v integrované vojenské struktuře. V období let 1992-1997 se Španělsko nepodílelo na integrované vojenské struktuře NATO, stejně jako Francie však přispívalo na některé prvky Programu bezpečnostních investic. Tabulka č.2 proto odráží dohodnuté podíly na nákladech s účastí 14 států (všechny členské státy bez Francie a Španělska), s účastí 15 států (státy zúčastněné v integrované vojenské struktuře + Španělsko), s účastí 15 států (státy zúčastněné v integrované vojenské struktuře + Francie), a výdaje, o něž se dělí všechny současné členské státy. Po očekávaném přistoupení nových členských států budou upraveny budoucí poměry sdílení nákladů, nadále však budou odrážet výše uvedené rozdílné konfigurace, týkající se programů zahájených před jejich vstupem. Uvedené údaje odrážejí poměry platné v září 1998.

Norsko	3,379	3,271	2,935	2,83
Portugalsko	0,41	0,392	0,37	0,345
Řecko	1,07	1,05	1,01	1,0
Spojené král.	12,1757	11,7156	10,5394	10,1925
Spojené státy	27,8211	26,7697	24,0629	23,2708
Španělsko	0	3,7794	0	3,2916
Turecko	1,17	1,13	1,08	1,04

Tabulka č.3

Obranné výdaje států NATO v letech 1980-1997

(na základě běžných cen a směnných kursů; v miliónech)

Poznámka: Údaje v Tabulce č.4 představují platby uskutečněné v daném fiskálním roce. Jsou založeny na definici obranných výdajů platné v NATO, která se liší od národních definicí. Údaje zde citované se proto mohou významně odlišovat od údajů zveřejněných orgány jednotlivých států. U zemí poskytujících vojenskou pomoc v zahraničí jsou příslušné obnosy zahrnuty ve výdajích. U zemí přijímajících takovou pomoc není zahrnuta hodnota přijatých položek. Výdaje na výzkum a vývoj jsou zahrnuty v nákladech na výzbroj a výstroj. Důchody jsou zahrnuty v personálních výdajích. Údaje zde uvedené jsou rovněž ovlivněny národními rozdíly v definici fiskálního roku. V důsledku toho se může v některých případech lišit přesné období popsané údaji v tabulce. Obranné údaje o Francii, která se neúčastní kolektivního plánování sil v NATO, jsou pouze orientační.

Tabulka č.3

Obranné výdaje států NATO v letech 1980-1997
(na základě běžných cen a směnných kursů; v miliónech)

	1980	1985	1990	1993	1994	1995	1996	1997
Belgie (BEF)	115 754	144 183	155 205	129 602	131 955	131 156	131 334	134 835
Dánsko (DKK)	9 117	13 344	16 399	17 390	17 293	17 468	17 896	18 594
Francie (FRF)	110 514	186 715	231 911	241 199	246 469	238 432	237 375	242 485
Itálie (1000 ITL)	7 643	17 767	28 007	32 364	32 835	31 561	36 170	37 190
Lucembursko (LUF)	1 534	2 265	3 233	3 740	4 214	4 194	4 380	4 612
Německo (DEM)	48 518	58 650	68 376	61 529	58 957	58 986	58 671	57 947
Nizozemí (NLG)	10 476	12 901	13 513	13 103	12 990	12 864	13 240	13 441
Norsko (NOK)	8 242	15 446	21 251	22 528	24 019	21 433	23 704	23 598
Portugalsko (PTE)	43 440	111 375	267 299	352 504	360 811	403 478	401 165	448 544
Řecko (GRD)	96 975	321 981	612 344	932 995	1 052 760	1 171 377	1 343 276	1 510 684
Spojené král. (GBP)	11 593	18 301	22 287	22 686	22 490	21 439	22 095	21 824
Španělsko (ESP)	350 423	674 883	922 808	1 054 902	994 689	1 078 805	1 091 432	1 099 202
Turecko (TRL)	203	1 235	13 866	77 717	156 724	302 864	611 521	1 101 665
Celkem NATO Evropa (USD)	111 981	92 218	186 189	172 825	172 070	184 227	186 617	184 753
Kanada (CAD)	5 788	10 332	13 473	13 293	13 008	12 457	11 511	10 741
Spojené státy (USD)	138 191	258 165	306 170	297 637	288 059	278 856	271 417	272 955
Celkem Sev. Amerika (USD)	143 141	265 731	313 717	307 941	297 585	287 933	279 860	280 817
Celkem NATO (USD)	255 122	357 949	503 906	480 765	469 655	472 160	466 477	465 569

Tabulka č.4

Podíl obranných výdajů států NATO na jejich hrubém domácím produktu
(na základě běžných cen, průměr)

	1980- 1984	1985- 1989	1990- 1994	1993	1994	1995	1996	1997- odhad
Belgie (BEF)	3,3	2,8	2,0	1,8	1,7	1,7	1,6	1,6
Dánsko (DKK)	2,4	2,1	2,0	2,0	1,9	1,8	1,8	1,7
Francie (FRF)	4,1	3,8	3,5	3,4	3,3	3,1	3,0	3,0
Itálie (1000 ITL)	2,1	2,3	2,1	2,1	2,0	1,8	1,9	1,9
Lucembursko (LUF)	1,1	1,0	0,9	0,8	0,9	0,8	0,8	0,8
Německo (DEM)	3,4	3,0	2,2	1,9	1,8	1,7	1,7	1,6
Nizozemí (NLG)	3,1	2,9	2,4	2,3	2,1	2,0	2,0	1,9
Norsko (NOK)	2,7	2,9	2,8	2,7	2,8	2,3	2,4	2,2
Portugalsko (PTE)	3,0	2,8	2,7	2,7	2,6	2,7	2,5	2,6
Řecko (GRD)	5,4	5,1	4,5	4,4	4,4	4,4	4,5	4,6
Spojené král. (GBP)	5,2	4,5	3,8	3,6	3,4	3,1	3,0	2,8
Španělsko (ESP)	2,4	2,2	1,7	1,7	1,5	1,5	1,5	1,4
Turecko (TRL)	4,0	3,3	3,8	3,9	4,1	3,9	4,1	4,3
Celkem NATO Evropa (USD)	3,6	3,3	2,7	2,6	2,4	2,3	2,3	2,2
Kanada (CAD)	2,1	2,1	1,9	1,9	1,8	1,6	1,5	1,3
Spojené státy (USD)	5,8	6,3	4,9	4,8	4,3	4,0	3,7	3,6
Celkem Sev. Amerika (USD)	5,4	6,0	4,7	4,5	4,1	3,8	3,6	3,4
Celkem NATO (USD)	4,6	4,8	3,7	3,6	3,3	3,0	2,9	2,8

CIVILNÍ ORGANIZACE A STRUKTURY

Ústředí NATO
Stálí zástupci a národní delegace
Generální tajemník
Mezinárodní sekretariát
Informační a tisková kancelář
Bezpečnostní kancelář
Politická divize
Divize obranného plánování a operací
Divize podpory obrany
Štáb konzultací, velení a řízení Ústředí NATO
Divize bezpečnostních investic, logistiky a plánování civilní ochrany
Divize pro vědu a životní prostředí
Kancelář organizace a řízení
Kancelář finančního správce
Kancelář předsedy Vyšší komise pro zdroje
Kancelář předsedy rozpočtových výborů
Mezinárodní revizní komise
Výrobní a logistické organizace NATO

CIVILNÍ ORGANIZACE A STRUKTURY

ÚSTŘEDÍ NATO

Ústředí NATO v Bruselu je politickým ústředím Aliance a stálým domovem Severoatlantické rady. Sídli v něm stálí zástupci a národní delegace, generální tajemník a Mezinárodní sekretariát, národní vojenští zástupci, předseda Vojenského výboru a Mezinárodní vojenský štáb. Sídli zde také diplomatické úřady nebo styčné mise řady partnerských států, Štáb konzultací, velení a řízení Ústředí NATO a řada organizací služeb NATO.

V Ústředí NATO pracuje na plný úvazek přibližně 3150 osob. Z nich asi 1400 jsou členové národních delegací a národní vojenští zástupci při NATO. Mezinárodní sekretariát a jeho agentury mají přibližně 1300 zaměstnanců a v Mezinárodním vojenském štábu působí 350 osob včetně 80 civilních pracovníků. Také představitelé diplomatických úřadů nebo styčných misí partnerských států mají svá sídla v ústředí NATO.

STÁLÍ ZÁSTUPCI A NÁRODNÍ DELEGACE

Každý členský stát je v Severoatlantické radě zastoupen velvyslancem nebo stálým zástupcem s podporou národní delegace, kterou tvoří poradci a úředníci zastupující svoji zemi v různých výborech NATO. Delegace se v mnoha ohledech podobají menším zastupitelským úřadům. Jejich umístění v téže budově ústředí jim umožňuje snadno a bez průtahů udržovat formální i neformální styky mezi sebou i s personálem mezinárodních orgánů NATO a se zástupci partnerských zemí.

GENERÁLNÍ TAJEMNÍK

Generální tajemník je státník s mezinárodní zkušeností, jmenovaný členskými vládami za předsedu Severoatlantické rady, Výboru pro obranné plánování a Skupiny pro jaderné plánování, za titulárního předsedu dalších výborů NATO a za generálního tajemníka a nejvyššího výkonného funkcionáře NATO. Je také předsedou Rady euroatlantického partnerství a Skupiny středomořské spolupráce a spolupředsedou (společně se zástupcem Ruska a zástupcem země NATO, která vykonává čestné předsednictví) Stálé společné rady NATO-Rusko. Společně s ukrajinským zástupcem je také spolupředsedou Komise NATO-Ukrajina.

Generální tajemník odpovídá za prosazování a usměrňování procesu konzultací a rozhodování v Alianci. Může předkládat věci k projednání a rozhodnutí a je oprávněn uplatnit své služby v případech sporů mezi členskými státy. Odpovídá za řízení Mezinárodního sekretariátu a je hlavním mluvčím Aliance, a to jak ve vnějších vztazích, tak při komunikaci a stycích s členskými státy a se sdělovacími prostředky. Generálnímu tajemníkovi pomáhá při výkonu jeho funkcí jeho první náměstek, který jej také v nepřítomnosti zastupuje. Je předsedou Pracovní skupiny na vysoké úrovni pro omezení konvenčních zbraní, Výkonné pracovní skupiny, Výboru NATO pro protivzdušnou obranu, Společné poradní komise, Společného výboru pro otázky šíření zbraní a řady dalších skupin ad hoc a pracovních skupin.

Generální tajemník odpovídá za řízení Mezinárodního sekretariátu jako celku; jemu přímo je podřízena Osobní kancelář a Kancelář generálního tajemníka. Mezinárodní sekretariát je obsazován z členských zemí a slouží Radě a jí podřízeným výborům a pracovním skupinám, jakož i Radě euroatlantického partnerství, Stále společné radě NATO-Rusko, Komisi NATO-Ukrajina a Skupině středomořské spolupráce. Funguje nejen jako sekretariát, ale také jako poradní politický a operační štáb a pracuje nepřetržitě na širokém spektru otázek v zájmu Aliance i partnerských zemí.

MEZINÁRODNÍ SEKRETARIÁT

Práci Severoatlantické rady a jí podřízených výborů zabezpečuje Mezinárodní sekretariát, složený z personálu z členských zemí, zaměstnaného buď přímo organizací nebo vyslaného svými vládami. Pracovníci Mezinárodního sekretariátu jsou odpovědní generálnímu tajemníkovi i jsou vázáni věrností organizaci po celou dobu svého setrvání ve funkci.

Mezinárodní sekretariát se skládá z Kanceláře generálního tajemníka, pěti provozních divizí, Kanceláře organizace a řízení a Kanceláře finančního správce. V čele každé divize je náměstek generálního tajemníka, který zpravidla také předsedá hlavnímu výboru v jeho oblasti působnosti. Divize se svou strukturou direktorátů, sekcí a služeb zabezpečují práci výborů v jednotlivých oborech činností, popsanych v jiných kapitolách.

Mezinárodní sekretariát zabezpečuje proces tvorby konsensu a rozhodování mezi členskými a partnerskými státy a odpovídá za přípravu zasedání a rozhodnutí a za následné kroky po zasedáních výborů NATO, jakož i institucí vytvořených pro řízení různých forem dvoustranného a mnohostranného partnerství s nečlenskými státy, založených od konce studené války. Vedle toho existuje řada civilních služeb a organizací, sídlících v různých členských státech, které plní úkoly například ve spojovacích a informačních systémech a v logistické podpoře (viz Kapitola 13).

Osobní kancelář pomáhá generálnímu tajemníkovi a jeho prvnímu náměstkovi ve všech aspektech jejich práce. V jejím stavu je také právní poradce a zvláštní poradce pro otázky střední a východní Evropy.

Kancelář generálního tajemníka se skládá z Osobní kanceláře a Výkonného sekretariátu, Informační a tiskové kanceláře a Bezpečnostní kanceláře NATO.

Výkonný sekretariát odpovídá za hladký chod Severoatlantické rady (NAC), Rady euroatlantického partnerství (EAPC), Stále společné rady NATO-Rusko, Komise NATO-Ukrajina (NUC), Skupiny středomořské spolupráce (MCG), Výboru pro obranné plánování (DPC) a Skupiny pro jaderné plánování (NPG), jakož i práce celé struktury výborů a pracovních skupin, vytvořených na pomoc těmto orgánům. Odpovídá také za plánování a organizaci všech zasedání na ministerské a nejvyšší úrovni, a to jak v ústředí NATO, tak v zahraničí. Výkonný sekretariát navíc odpovídá za administrativu spojenou se zasedáními EAPC a dalších orgánů, jež se scházejí buď ve složení EAPC, nebo Partnerství pro mír, a za koordinaci ujednání pro akreditaci diplomatických misí partnerských států při NATO. Pracovníci Výkonného sekretariátu působí jako tajemníci výborů a zapisovatelé a poskytují tak Radě a jejím hlavním výborům

administrativní a sekretářské zázemí. Přípravují programy, podklady k rozhodování, souhrnné zápisy a dokumentaci procedurání povahy podle požadavků těchto orgánů a působí jako poradci předsedů výborů a kontaktní osoby pro výbory jako takové.

Výkonný tajemník jako tajemník všech orgánů na ministerské a velvyslanecké úrovni odpovídá generálnímu tajemníkovi za to, že práce jednotlivých divizí Mezinárodního sekretariátu probíhá v souladu s pokyny. Prostřednictvím Služby informačních systémů zabezpečuje jeho kancelář informační techniku jak Mezinárodnímu sekretariátu, tak Mezinárodnímu vojenskému štábu a kancelářskou sdělovací techniku pro celé ústředí NATO. Odpovídá také za realizaci společné politiky řízení informací v NATO a za odtajnění, zveřejnění a archivaci dokumentů NATO v souladu s přijatými postupy a po schválení členskými státy.

Tisková a informační kancelář se skládá z Tiskové služby a z Informační služby, rozdělené na Sekci plánování a výroby a Sekci vnějších vztahů. Informační a tiskový ředitel je předsedou Výboru pro informace a kulturní styky. Pomáhá mu náměstek ředitele, který je zároveň oficiálním mluvčím generálního tajemníka a celé organizace pro styk se sdělovacími prostředky.

Tisková služba vyřizuje akreditaci pro novináře, vydává tisková prohlášení, komuniké a projevy generálního tajemníka a zpracovává denní přehledy tisku a výstřižkovou službu pro pracovníky ústředí NATO v Bruselu. Organizuje rozhovory generálního tajemníka a dalších funkcionářů NATO pro sdělovací prostředky a poskytuje technickou pomoc a zařízení pro rozhlasové a televizní přenosy.

Tisková a informační kancelář pomáhá členským státům a partnerským zemím šířit různými programy a činnostmi ve veřejnosti povědomí o úloze NATO a jeho politice (viz Kapitola 7). K tomu využívá periodik i neperiodických publikací, videoprogramů, fotografií a výstav, skupinových návštěv, konferencí a seminářů i výzkumných stáží. Kancelář má také knihovnu a dokumentační službu, mediální knihovnu a distribuční útvar.

Kancelář udržuje těsné kontakty s národními informačními orgány a nevládními organizacemi a v jednotlivých členských zemích provádí veřejnou osvětu o cílech a výsledcích Aliance. Organizuje nebo podporuje také řadu mnohonárodních programů s občany různých členských zemí a v součinnosti s partnerskými zeměmi provádí informační činnosti s cílem šířit veřejné povědomí a pochopení Aliance v zemích zastoupených v Radě euroatlantického partnerství a ve Skupině středomořského dialogu.

Bezpečnostní kancelář NATO koordinuje, sleduje a realizuje bezpečnostní politiku NATO. Ředitel bezpečnosti je hlavním poradcem generálního tajemníka a předsedá Bezpečnostnímu výboru NATO. Řídí Bezpečnostní službu ústředí NATO a odpovídá za celkovou koordinaci bezpečnosti v rámci NATO.

Politická divize podléhá náměstkovi generálního tajemníka pro politické záležitosti, který předsedá Vyššímu politickému výboru a je (úřadujícím) předsedou několika dalších výborů (viz Kapitola 2). Divize má politický direktorát a ekonomický direktorát. Ředitel politického direktorátu je zástupcem náměstka generálního tajemníka pro politické záležitosti, místopředsedou Vyššího politického výboru a výkonným předsedou Politického výboru. Ředitel

ekonomického direktorátu předsedá Hospodářskému výboru.

Každodenní práci *Politického direktorátu* vykonávají dvě sekce:

- *Sekce mnohostranných a regionálních záležitostí NATO* se zaměřuje na vývoj vztahů NATO s jinými evropskými bezpečnostními institucemi, jmenovitě s EU a ZEU, přípravu zasedání NATO na nejvyšší úrovni a na úrovni ministrů zahraničí, politický vývoj ve vztahu k NATO v členských státech, vývoj ve vztahu k NATO v některých jiných státech, které nejsou členy Rady euroatlantického partnerství nebo Partnerství pro mír (jmenovitě v Japonsku a v některých evropských státech), vývoj Středomořského dialogu NATO a přípravu a pokračování práce Skupiny středomořské spolupráce, a přípravu a návaznost schůzek pracovních skupin expertů z jednotlivých států na regionální témata;
- *Sekce plánování politiky a přípravy projevů* odpovídá za přípravu požadovaných projevů, článků a poznámek pro generálního tajemníka a další vedoucí představitele Aliance, přípravu koncepčních dokumentů a podávání informací o politickém programu NATO. Udržuje styky s akademickými kruhy a analytickými skupinami a pečuje o přípravu a pokračování práce Poradní skupiny pro atlantickou politiku (APAG, viz Kapitola 2). Součástí práce této sekce je také pomoc při přípravě komuniké a dalších textů a účast na redakční činnosti v kontextu schůzek ministrů zahraničí států NATO a schůzek na nejvyšší úrovni;
- *Sekce partnerství a spolupráce* se zaměřuje na politický vývoj v zemích střední a východní Evropy a dvoustranné vztahy NATO s nimi, celkovou koordinaci procesu rozšíření NATO, přípravu a pokračování zasedání Rady euroatlantického partnerství na různých úrovních, přípravu a realizaci plánů akcí EAPC, rozvoj civilně-vojenských vztahů a demokratické kontroly ozbrojených sil, jakož i další politické aspekty Partnerství pro mír, celkovou koordinaci spolupráce NATO s Ruskem v rámci Stálé společné rady NATO-Rusko a s Ukrajinou v rámci Komise NATO-Ukrajina a politické aspekty úlohy NATO ve vztahu k bývalé Jugoslávii;
- *Sekce odzbrojení, omezení zbrojení a kooperativní bezpečnosti* se zaměřuje na štábní činnost pro Pracovní skupinu na vysoké úrovni zahrnující přípravu společných stanovisek a/nebo návrhů na omezení konvenčních ozbrojených sil a opatření k posílení důvěry a bezpečnosti, rozvoj vztahů NATO s OBSE a prvky politiky mírových operací ve vztazích NATO s OSN, štábní činnost pro Vyšší politicko-vojenskou skupinu pro otázky šíření zbraní, Skupinu ad hoc PSMC pro koordinaci mírových operací a Pracovní skupinu Stálé společné rady NATO-Rusko pro mírové operace, a dále na plánování cvičení zvládání krizí a politické aspekty krize v bývalé Jugoslávii;
- *Sekce koordinace ověřování a plnění* odpovídá za přípravu a pokračování práce Výboru pro koordinaci ověřování (VCC), celkovou koordinaci spojeneckého plnění smluv a dohod o omezení zbrojení včetně organizace mnohonárodních inspekčních týmů NATO pro CFE, řízení a budování ověřovací datové báze NATO (VERITY), podporu snah o omezení výzbroje v bývalé Jugoslávii a z pověření VCC řízení programu rozšířené spolupráce se 14 signatářskými státy smlouvy CFE ve střední a východní Evropě (viz Kapitola 6), který spočívá ve společné přípravě a organizaci společných inspekčních

týmů, přístupu k datové bázi VERITY a pravidelných seminářích a pracovních setkáních v NATO.

V lednu 1999 byl politický direktorát reorganizován do těchto šesti sekcí:

- Sekce mnohostranných a regionálních záležitostí NATO (NARA);
- Sekce plánování politiky a přípravy projevů (POPS);
- Sekce východoevropských partnerů a zvládání politických krizí (EECM);
- Sekce euroatlantického partnerství a spolupráce (EAPC/PfP);
- Sekce odzbrojení, omezení zbrojení a kooperativní bezpečnosti (DACS);
- Sekce koordinace ověřování a plnění (VICS).

Ekonomický direktorát radí ve věcech hospodářského vývoje, které mají pro NATO obranné a bezpečnostní důsledky. Studuje hospodářské trendy a hospodářsko-obranné otázky pro potřeby generálního tajemníka, zpracovává studie hospodářsko-bezpečnostních otázek jménem Hospodářského výboru, připravuje hospodářské posudky zemí NATO pro Výbor pro hodnocení obrany v rámci plánování obrany NATO a udržuje styky s mezinárodními hospodářskými organizacemi. Ekonomický direktorát také odpovídá za činnosti spolupráce s partnerskými zeměmi v rámci Rady euroatlantického partnerství, Stálé společné rady NATO-Rusko a Komise NATO-Ukrajina. Tyto činnosti se zaměřují na hospodářsko-bezpečnostní otázky včetně tvorby obranného rozpočtu, restrukturalizace obrany a hospodářské problematiky v rámci obranné politiky.

Divize obranného plánování a operací spadá do odpovědnosti náměstka generálního tajemníka pro obranné plánování a operace, jenž předsedá Výboru pro hodnocení obrany (vyšší výbor NATO pro plánování obrany, podřízený Výboru pro plánování obrany) a je místopředsedou Výkonné pracovní skupiny. Je předsedou Skupiny pro koordinaci koncepcí (PCG). Divize podporuje také Politicko-vojenský řídicí výbor Partnerství pro mír (PMSC) v koordinaci a rozvíjení činností Partnerství pro mír (PfP). Divize má direktorát obranné politiky a plánování sil, direktorát obranného partnerství a spolupráce, direktorát krizového řízení a operací a direktorát jaderného plánování.

Direktorát obranné politiky a plánování sil se skládá ze *Sekce obranné politiky* a *Sekce plánování sil*. Odpovídá za otázky obranné politiky a za přípravu (ve spolupráci s národními delegacemi) veškeré dokumentace a akcí souvisejících s hodnocením obrany včetně analýzy národních programů obrany, za ostatní otázky politicko-vojenské povahy, jimiž se zabývá Výbor pro plánování obrany, za přípravu studií obecných nebo užších aspektů obranného plánování a politiky NATO pro Výkonnou pracovní skupinu a Výbor pro hodnocení obrany, za podporu programu PfP a řízení Procesu plánování a hodnocení PfP (PARP), za tvorbu koncepce mnohonárodních úkolových seskupení sil (CTJF), za údržbu počítačové datové báze informací o silách NATO a za organizaci a vedení statistických studií potřebných k hodnocení obranných činností NATO. Ředitel direktorátu obranné politiky a plánování sil je zástupcem náměstka generálního tajemníka a místopředsedou Výboru pro hodnocení obrany.

Direktorát krizového řízení a operací se skládá ze *Sekce zvládání krizí*, *Sekce operací Rady* a *Štábu mírových operací*. Ředitel krizového řízení a operací zároveň odpovídá jménem generálního tajemníka za budování a řízení Situačního střediska NATO (SITCEN).

Sekce zvládání krizí poskytuje štábní podporu generálnímu tajemníkovi, Radě a Výboru pro obranné plánování a příslušným podřízeným skupinám v hlavních politických a vojenských koncepčních otázkách zvládání krizí. Odpovídá za realizaci, kontrolu a informování o rozhodnutích Rady souvisejících se zvládáním krizí a s přípravou a provedením operací NATO. Má také styčnou a koordinační funkci s členskými i nečlenskými státy NATO a s příslušnými mezinárodními organizacemi, například se Spojenými národy, Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, Evropskou unií, Západoevropskou unií, Úřadem vysokého představitele a Vysokým komisařem OSN pro uprchlíky.

Sekce operací Rady zabezpečuje krizovou agendu NATO vývojem a zlepšováním postupů, organizace a prostředků pro potřeby Rady a Výboru pro obranné plánování a pro zabezpečení konzultací v obdobích napětí a krize. V tom je zahrnuta koordinace a aktualizace dvou příruček NATO pro zvládání krizí, příprava každoročního cvičení zvládání krizí, hodnocení spojovacích nároků zvládání krizí a společné činnosti s partnery v PfP pro zvýšení jejich schopnosti zvládat krize a zlepšení spolupráce v oblasti zvládání krizí.

Štáb mírových operací podporuje proces zvládání krizí koncepčním a technickým poradenstvím k mírovým operacím. Štáb mírových operací také zabezpečuje další aspekty práce NATO v oblasti udržování míru včetně tvorby spojenecké politiky udržování míru a politiky civilně-vojenské spolupráce (CIMIC); podporuje také Skupinu ad hoc pro udržování míru při PMSC.

Situační středisko, známé jako SITCEN, má tři specifické úlohy: pomáhat Severoatlantické radě, Výboru pro plánování obrany a Vojenskému výboru v plnění jejich konzultačních funkcí, sloužit jako ústřední místo v Alianci pro příjem, výměnu a rozšiřování zpravodajských a jiných informací z politické, vojenské i hospodářské oblasti a zajišťovat spojení s obdobnými pracovišti členských států a hlavních velitelství NATO. Situační středisko je zabezpečováno spojovacím střediskem COMCEN .

Direktorát obranného partnerství a spolupráce byl zřízen v roce 1997. Odpovídá za koncepci PfP a její realizaci. Obsazuje předsednictví Politicko-vojenského řídicího výboru Partnerství pro mír (PMSC) a přispívá k práci jiných orgánů NATO ve věcech souvisejících s EAPC, vojenskou spoluprací v rámci PfP, vztahy NATO-Rusko a NATO-Ukrajina a se Středomořským dialogem. V rámci realizace PfP je direktorát ve stálém těsném kontaktu se všemi partnerskými státy a předsedá schůzkám týmů NATO, ustavených pro pomoc partnerským státům při tvorbě jejich individuálních programů partnerství (IPP).

Direktorát jaderné politiky poskytuje štábní podporu generálnímu tajemníkovi, Skupině pro jaderné plánování a jejím vyšším orgánům, a také Vyšší obranné skupině pro šíření zbraní. Jejímí hlavními úkoly jsou pomoc při tvorbě prvků jaderné politiky a strategie včetně tvorby jaderného plánování a postupů, cvičení a školicích činností., a také pomáhat při koordinaci obranných činností NATO v reakci na rizika plynoucí ze šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů. Direktorát také odpovídá za přípravu schůzek Skupiny pro jaderné plánování na úrovni ministrů, stálých zástupců i štábní skupiny a za zpracování informací pro veřejnost o jaderné pozici NATO a obranné reakci na rizika šíření zbraní.

Divize podpory obrany v pravomoci náměstka generálního tajemníka pro podporu

obranu má tyto úkoly:

- poradenství pro generálního tajemníka, Severoatlantickou radu, Výbor pro obranné plánování a jiné orgány NATO ve všech věcech souvisejících se zbrojním výzkumem, vývojem, výrobou, pořízováním a s rozptýlenou protivzdušnou obranou;
- podpora nejefektivnějšího využití zdrojů Aliance pro vybavení jejích sil.

Divize zajišťuje spojení s logistickými a výrobními organizacemi NATO, které jsou zapojeny do společných výzbrojních projektů, a také spojení s vojenskými agenturami NATO v širší oblasti obranného výzkumu. Podílí se na všech aspektech procesu obranného plánování NATO v okruhu svých povinností a pravomocí. Náměstek generálního tajemníka pro podporu obrany působí jako stálý předseda Konference národních výzbrojních ředitelů (CNAD) a Komise C3 NATO a také jako předseda Výboru pro standardizaci NATO. Divize se skládá ze dvou direktorátů:

Direktorát plánování, programů a politiky vyzbrojování pomáhá náměstkovi generálního tajemníka řešením širších koncepčních a programových otázek pořízování výzbroje a výzbrojní spolupráce Aliance. Jeho ředitelem je zástupce náměstka generálního tajemníka pro podporu obrany. Direktorát má za úkol formulovat koncepční přístupy v oblasti vyzbrojování a pomáhat tak v orientaci činností CNAD na plnění úkolů Aliance; k tomu využívá Systém plánování konvenční výzbroje. Odpovídá také za sladování plánování výzbroje NATO s jinými aspekty celkového procesu obranného plánování Aliance.

Direktorát poskytuje podporu výzbrojním skupinám pozemního vojska, námořnictva a letectva a jejich podřízeným orgánům. Jejich úlohou je umožňovat výměnu informací a sladování materiálových koncepcí a operačních požadavků budoucích spojeneckých pozemních, námořních a vzdušných potenciálů a tak prosazovat společná řešení, založená na programových krocích a dílčích cílech Soustavy postupných výzbrojních programů, a dosáhnout vysokého stupně standardizace výzbroje uplatněním Standardizačního programu NATO.

Direktorát odpovídá také za realizaci rozšířeného programu Partnerství pro mír v okruhu působnosti CNAD včetně Procesu plánování a hodnocení PfP, řízení podílu CNAD na práci pod vedením Vyšší obranné skupiny pro otázky šíření zbraní (DGP) týkající se obranného rozměru politiky NATO vůči šíření ZHN, podporu činností CNAD v oblasti rozptýlené protivzdušné obrany a protiraketové obrany válčiště a jejich koordinace s paralelními činnostmi vojenských orgánů NATO, Výboru protivzdušné obrany NATO a DGP, a také za dohled nad prací CNAD na výzbrojních prvcích mírových operací. Direktorát udržuje styky navenek, například se Západoevropskou výzbrojní skupinou (WEAG) a s organizacemi služeb jako např. Agenturou NATO pro řízení vývoje, výroby a logistiky letounů EF 2000 a Tornado (NETMA), Agenturou NATO pro řízení konstrukce, vývoje, výroby a logistiky vrtulníků (NAHEMA) a Střediskem podmořského výzkumu SACLANT (SACLANTCEN).

Část personálu Vědeckotechnické agentury (Research and Technology Agency, RTA) je dislokována do Direktorátu plánování, programů a politiky vyzbrojování v rámci Divize podpory obrany. Vědeckotechnická agentura NATO, která sídlí v Paříži, zabezpečuje činnosti Vědeckotechnické komise NATO (RTB). RTA a RTB spolu tvoří Vědeckotechnickou organizaci NATO (RTO). Ředitel RTA je odpovědný náměstkovi generálního tajemníka pro podporu

obranu a zároveň řediteli Mezinárodního vojenského štábu. (Další podrobnosti o RTA a jiných výše uvedených organizacích a agenturách naleznete v Kapitole 13.)

Někdejší Direktorát systémů protivzdušné obrany se nyní jmenuje *Direktorát protivzdušné obrany a řízení vzdušného prostoru*, což odráží význam vztahu mezi protivzdušnou obranou a vojenským i civilním řízením vzdušného prostoru a leteckého provozu. Direktorát v úzké spolupráci s vojenskými orgány NATO odpovídá za podpůrné a koordinační snahy o zajištění trvalé dostatečnosti, funkčnosti a účinnosti systému protivzdušné obrany NATO z koncepčního hlediska a o rozšíření tohoto systému i na obranu proti taktickým střelám. Poskytuje podporu Výboru pro protivzdušnou obranu NATO, jehož úlohou je poradenství pro Radu a Výboru pro obranné plánování ve všech aspektech rozvoje programu protivzdušné obrany.

V rámci spolupráce má také za úkol podílet se na procesu konzultací o protivzdušné obraně a řízení vzdušného prostoru s budoucími členskými státy a také s partnerskými státy, Ruskem a Ukrajinou v příslušných rámcích Stále společné rady NATO-Rusko a Komise NATO-Ukrajina. Direktorát zajišťuje styk s agenturami odpovídajícími za realizaci systémů souvisejících s protivzdušnou obranou, leteckého programu včasné výstrahy NATO, programu systému velení a řízení vzdušného prostoru NATO, zlepšeného systému střel země-vzduch HAWK a systému středně rozptýlené protivzdušné obrany (MEADS).

Direktorát nadto odpovídá za poskytování podpory Výboru NATO pro řízení leteckého provozu (NATMC, dříve Výbor pro koordinaci evropského vzdušného prostoru, CEAC), jehož úkolem je zajišťovat koordinaci civilních a vojenských nároků na vzdušný prostor. Výbor se významně podílí na společných snahách s partnerskými zeměmi o zlepšení řízení leteckého provozu. Byl také nově pověřen, aby v technické rovině zajišťoval schopnost vojenských dispečerů udržet si potřebný přehled o těch prvcích systému řízení leteckého provozu, které hodlají civilní organizace v budoucnosti inovovat. V rámci současných snah o budoucí celoevropskou integraci řízení leteckého provozu zastupuje direktorát Výbor pro řízení vzdušného prostoru na různých mezinárodních fórech a účastní se Evropského programu sladování a integrace řízení leteckého provozu, schváleného ministry dopravy zemí Evropské konference o civilním letectví.

Štáb ústředí NATO pro konzultace, velení a řízení (NHQC3S)

NHQC3S slučuje někdejší složky konzultací, velení a řízení (C3) Mezinárodního sekretariátu a Mezinárodního vojenského štábu do jednoho integrovaného personálního útvaru. Hlavním úkolem NHQC3S je tvorba koncepcí a směrnic pro plánování, realizaci, provoz a údržbu Spojovacího a informačního systému NATO (CIS) a sledování jejich plnění. Štáb poskytuje podporu Komisi NATO pro konzultace, velení a řízení a jí podřízené struktuře. Poskytuje také podporu Severoatlantické radě, Vojenskému výboru, Konferenci národních výzbrojních ředitelů, Vyšší komisi pro zdroje a dalším výborům, jejichž náplň se dotýká problematiky C3. Štáb je organizován do čtyř odvětví (Koncepce a požadavky, Interoperabilita, Zabezpečení informací a Řízení frekvencí) a působí pod koordinovaným vedením náměstka generálního tajemníka pro podporu obrany a ředitele Mezinárodního vojenského štábu. Ředitel NHQC3S je zároveň místopředsedou Komise NC3 a předsedou Národních zástupců pro C3 (NC3 Reps).

Divize bezpečnostních investic, logistiky a plánování civilní ochrany spadá pod náměstka generálního tajemníka pro tyto otázky. Ten je zároveň předsedou plenárního zasedání Vyššího výboru pro plánování civilní ochrany a spolupředsedou Konference vyšších logistiků NATO. Je také předsedou Výboru pro infrastrukturu. Divize sestává ze tří direktorátů:

Direktorát bezpečnostních investic je řízen správcem Programu bezpečnostních investic, jenž je zástupcem náměstka generálního tajemníka a stálým předsedou Výboru pro infrastrukturu. Direktorát bezpečnostních investic zabezpečuje Vyšší komisi pro zdroje a Výbor pro infrastrukturu v těchto věcech:

- příprava (ve spolupráci s příslušnými zdrojovými orgány) koncepčních návrhů a plánovacích dokumentů k obecným otázkám zdrojů s dopadem na celou Alianci;
- příprava návrhů ke koncepcím, k financování ve vztahu k formě a rozsahu Programu bezpečnostních investic NATO a ke zlepšování metod jeho řízení;
- posuzování funkčních souborů z technického, finančního, ekonomického a politického hlediska (funkční soubory specifikují požadavky hlavních velitelů NATO na investice, náklady provozu a údržby a na personál);
- technický a finanční dozor nad Programem bezpečnostních investic NATO;
- technické a finanční posouzení žádostí adresovaných Výboru pro infrastrukturu o schválení rozsahu a financování projektů, jež přicházejí v úvahu pro společné financování;
- podpora jiných výborů NATO (SPC(R), PCG, PMSC), jež zasahují konkrétně do Programu bezpečnostních investic a obecně do otázek zdrojů.

Direktorát logistiky má v čele ředitele logistiky, jenž je předsedou Výboru NATO pro produktovody a zástupcem spolupředsedů Konference vyšších logistiků NATO. Direktorát odpovídá za

- přípravu a koordinaci plánů a koncepcí usilujících o koherentní přístup k otázkám spotřební logistiky v rámci Aliance a Partnerství pro mír ve snaze zvýšit účinnost ozbrojených sil zlepšením logistické připravenosti a zdatnosti;
- personální zabezpečení Konference vyšších logistiků NATO a jí podřízených orgánů;
- technické personální zabezpečení Výboru NATO pro produktovody;
- podporu, koordinaci a udržování styku s vojenskými orgány NATO a s výbory a orgány NATO i s jinými orgány, jež se zabývají plánováním a realizací spotřební logistiky;
- udržováním styku jménem generálního tajemníka s řídicími orgány Středoevropské potrubní soustavy (CEPS) a s Organizací NATO pro technické zabezpečení a zásobování (NAMSO).

Direktorát plánování civilní ochrany pod vedením ředitele pro plánování civilní ochrany, jenž je stálým předsedou Vyššího výboru pro plánování civilní ochrany, odpovídá za

- koordinaci a usměrňování plánování pro případ rychlého přechodu mírových ekonomik

států Aliance do mimořádného režimu;

- přípravu opatření pro využití civilních zdrojů na podporu obrany Aliance a pro ochranu civilního obyvatelstva;
- personální zabezpečení Vyššího výboru pro plánování civilní ochrany a devíti komisí a výborů pro plánování civilní ochrany, odpovídajících za přípravu opatření pro zvládání krizí v oblastech civilní námořní, pozemní a letecké dopravy, energetiky, průmyslu, zemědělství a výživy, civilních spojů, lékařské péče a civilní obrany.

Ředitel pro plánování civilní ochrany zároveň vykonává dozor nad činnostmi plánování civilní ochrany v rámci EAPC, Partnerství pro mír, Stálé společné rady NATO-Rusko, Komise NATO-Ukrajina a Skupiny středomořské spolupráce.

Divize vědy a životního prostředí spadá pod pravomoc náměstka generálního tajemníka pro vědu a životní prostředí, který je předsedou Výboru NATO pro vědu a úřadujícím předsedou Výboru pro problémy moderní společnosti. Náměstek, jemuž pomáhá jeden zástupce náměstka generálního tajemníka, plní tyto úkoly:

- poradenství pro generálního tajemníka ve vědecko-technických otázkách, které jsou v zájmu NATO;
- realizace rozhodnutí Výboru pro vědu, vedení činností podvýborů vytvořených tímto výborem a hledání cest k posílení vědeckého a technického potenciálu zemí Aliance;
- dozor nad průběhem pilotních projektů zahájených Výborem pro problémy moderní společnosti;
- zajištění spojení ve vědecké oblasti s Mezinárodním sekretariátem NATO, agenturami NATO, úřady v členských státech odpovědnými za realizaci vědeckovýzkumné politiky a s mezinárodními organizacemi působícími v oblastech vědy, techniky a životního prostředí;
- dohled na činnosti zaměřené na zvýšení účasti vědců z partnerských zemí ve vědeckých programech NATO a v projektech Výboru pro problémy moderní společnosti.

Kancelář organizace a řízení

Kancelář organizace a řízení má v čele ředitele pro organizaci a řízení, který odpovídá za veškeré věci související s organizací a strukturou Mezinárodního sekretariátu a je poradcem generálního tajemníka ve věcech civilní personalistiky a odměňování v celé organizaci. Má za úkol připravovat, předkládat a řídit rozpočet Mezinárodního sekretariátu. Dohlíží na Sekci koordinace a koncepcí (která se zabývá otázkami řízení organizace jako celku), Sekci rozpočtu a finančních rozborů a Poradní jednotku řízení, která má za úkol radit generálnímu tajemníkovi v otázkách organizace, pracovních metod, postupů a pracovních sil.

Náměstek ředitele pro organizaci a řízení odpovídá za všeobecnou správu Mezinárodního sekretariátu včetně personálních služeb, údržby ústředí, zajištění konferenčních, tlumočnických a překladatelských kapacit a produkce a rozšiřování vnitřních dokumentů.

Kancelář finančního správce

Finanční správce je jmenován Radou a odpovídá za uvolňování peněžních prostředků a správu výdajů v rámci civilního a vojenského rozpočtu a v souladu s finančními předpisy NATO. Jeho kancelář sestává z Rozpočtové a pokladní služby a ze Služby vnitřní kontroly.

Kancelář předsedy Vyšší komise pro zdroje

Vyšší komise pro zdroje (SRB) je hlavním poradním orgánem Rady ve věcech požadavků a disponibility společně financovaných vojenských zdrojů. Předsedu SRB vybírají ze svého středu zástupci členských států. Pomáhá mu malý personál, který poskytuje Mezinárodní sekretariát.

Kancelář předsedy rozpočtových výborů

Předsedu rozpočtových výborů jmenuje jedna z členských zemí. Jeho funkce je dotována z národních zdrojů, aby byla zajištěna nezávislost rozpočtových výborů. Má malý personál, který poskytuje Mezinárodní sekretariát.

Mezinárodní revizní komise

Účty různých orgánů NATO a účty za výdaje společně financovaného Infrastrukturního programu NATO jsou revidovány Mezinárodní revizní komisí. Komise se skládá ze státních úředníků z kontrolních orgánů členských států. Mají nezávislé postavení a jsou vybíráni a odměňováni svými státy. Do funkce jsou jmenováni Radou a jí se také odpovídají.

Výrobní a logistické organizace NATO

NATO je zřizovatelem řady výrobních a logistických organizací (NPLO), které jsou odpovědné Severoatlantické radě za plnění konkrétních úkolů. V jejich náplni, financování, finanční pravomoci a řízení jsou rozdíly, každá z nich však podléhá správní radě nebo řídicímu výboru, jenž dohlíží na jejich činnost. Podrobnosti jsou uvedeny v Kapitole 13.

VOJENSKÁ ORGANIZACE A STRUKTURY

Vojenský výbor

Předseda Vojenského výboru

Hlavní velitelé NATO

Mezinárodní vojenský štáb

VOJENSKÁ ORGANIZACE A STRUKTURY

VOJENSKÝ VÝBOR

V předcházejících kapitolách je již popsáno ústředí NATO v Bruselu, což je politické ústředí Aliance a místo, kde se stálí zástupci na úrovni velvyslanců scházejí v Severoatlantické radě pod předsednictvím generálního tajemníka, aby projednávali a schvalovali politiku NATO. Rada a ostatní koncepční výbory na vyšší úrovni (především Výbor pro obranné plánování (DPC) a Skupina pro jaderné plánování (NPG) se pravidelně scházejí v Bruselu nebo v jiných hlavních městech Aliance na vyšších úrovních za účasti ministrů zahraničí nebo obrany a čas od času, když je svolána schůzka na nejvyšší úrovni, za účasti hlav států a předsedů vlád. Rozhodnutí přijatá každým z těchto orgánů mají stejnou platnost a představují dohodnutou politiku členských států bez ohledu na úroveň, na níž byla přijata. Těmto vyšším orgánům jsou podřízeny specializované výbory, které se rovněž skládají z úředníků, zastupujících své země. Toto členění do výborů je základním mechanismem, jenž skýtá Alianci možnost konzultovat a přijímat rozhodnutí, přičemž každá členská země může být zastoupena na všech úrovních a ve všech oborech činnosti NATO.

Obdobným způsobem a s úkolem pomáhat a radit Severoatlantické radě, DPC a NPG ve vojenských věcech slouží vyšší vojenští důstojníci jako vojenští zástupci při NATO a jako členové stálého zasedání Vojenského výboru pod předsednictvím zvoleného předsedy (CMC). Stejně jako politické rozhodovací orgány, také Vojenský výbor se schází pravidelně na vyšší úrovni, zejména na úrovni náčelníků obrany (CHOD). Island, který nemá žádnou armádu, je na těchto zasedáních zastupován civilním úředníkem. Výbor je nejvyšším vojenským orgánem v NATO, který působí pod nejvyšším politickým vedením Rady, DPC a NPG.

Každodenní práci Vojenského výboru vykonávají vojenští zástupci, kteří jednají jménem svých náčelníků obrany. Pracují jako národní představitelé, zastupující nejlepší zájem svých států, přičemž zůstávají přístupní jednání a diskusi, aby bylo možno dosáhnout konsensu. To často znamená dosažení dohody o přijatelném kompromisu, je-li to v zájmu Aliance jako celku a v souladu s jejím obecným zaměřením a plněním politických cílů. Vojenští zástupci mají proto náležitou pravomoc, aby umožnili Vojenskému výboru plnit své kolektivní úkoly a rychle dospívat k rozhodnutím.

Výbor má za úkol doporučovat politickým orgánům NATO taková opatření, jež považuje za nezbytná pro společnou obranu prostoru NATO. Jeho hlavní úlohou je usměrňovat a radit v otázkách vojenské koncepce a strategie. Poskytuje vodítka ve vojenských věcech hlavním velitelům NATO (viz dále), jejichž představitelé se účastní jeho zasedání, a odpovídá za celkové vedení vojenských záležitostí jménem Rady, jakož i za efektivní fungování agentur Vojenského výboru (viz Kapitola 13). Výbor pomáhá při vytváření obecných strategických koncepcí Aliance a každoročně připravuje dlouhodobý posudek sil a schopností zemí v oblastech představujících riziko pro zájmy NATO. K jeho dalším úkolům v dobách krizí, napětí nebo války patří informovat Radu a Výbor pro obranné plánování o vojenské situaci a předkládat doporučení k použití vojenské síly, uplatnění nouzových plánů a formulaci vhodných pravidel střetu.

Vojenský výbor se rovněž schází každý čtvrtek po pravidelném středečním zasedání Rady, aby mohl ihned navázat na rozhodnutí Rady. V praxi mohou být zasedání svolána kdykoli je třeba a jak Rada, tak i Vojenský výbor se mnohdy scházejí daleko častěji. Četnost zasedání všech rozhodovacích orgánů Aliance velmi vzrostla v důsledku úlohy Aliance v Bosně a Hercegovině, vnitřní a vnější adaptace struktur Aliance, rozvoje partnerství a spolupráce s dalšími zeměmi a vzniku nových institucí, které pečují o tento vývoj.

Vojenský výbor ve složení náčelníků obrany (Chiefs of Defence Session, CHODS) se obvykle schází třikrát do roka. Dvě z těchto zasedání vojenského výboru se konají v Bruselu a jedno hostí postupně členské státy NATO.

V rámci Rady euroatlantického partnerství (EAPC) a Partnerství pro mír (PfP) se Vojenský výbor schází pravidelně s partnerskými státy EAPC/PfP na úrovni národních vojenských zástupců (jednou do měsíce) a na úrovni CHODS (dvakrát do roka) k projednání otázek vojenské spolupráce. Další podrobnosti jsou uvedeny na konci Kapitoly 12 spolu s podrobnostmi zasedání Vojenského výboru s Ukrajinou.

PŘEDSEDA VOJENSKÉHO VÝBORU

Předseda Vojenského výboru (CMC) je volen náčelníky obrany a jmenován na tříleté funkční období. Jedná výlučně v mezinárodní funkci a jeho pravomoc pochází od Vojenského výboru, jemuž se odpovídá za výkon svých povinností. Obvykle předsedá všem zasedáním Vojenského výboru. V jeho nepřítomnosti se ujímá předsednictví zástupce předsedy Vojenského výboru (DCMC).

Předseda Vojenského výboru je zároveň jeho mluvčím i představitelem. Řídí jeho každodenní chod a jedná jménem výboru při vydávání potřebných nařízení a směrnic řediteli Mezinárodního vojenského štábu (viz dále). Zastupuje Vojenský výbor na schůzkách na vysoké úrovni, například zasedáních Severoatlantické rady, Výboru pro obranné plánování a Skupiny pro jaderné plánování, kde na požádání poskytuje poradenství ve vojenských věcech.

Z titulu své funkce má předseda výboru také významnou úlohu na veřejnosti jako vysoký vojenský mluvčí Aliance ve styku se sdělovacími prostředky. Jménem výboru vykonává oficiální návštěvy a reprezentační funkce, a to jak v členských státech NATO, tak v zemích, s nimiž NATO rozvíjí užší styky v rámci programu Partnerství pro mír, Rady euroatlantického partnerství, stálé společné rady NATO-Rusko, Komise NATO-Ukrajina a Skupiny středomořské spolupráce. Předseda je také z moci úřední předsedou akademické rady Vojenské akademie NATO. Úloha vojenské akademie je popsána v Kapitole 13.

HLAVNÍ VELITELÉ NATO

Hlavní velitelé NATO (MNC), jmenovitě vrchní velitel spojeneckých sil v Evropě (SACEUR) a vrchní velitel spojeneckých sil v Atlantiku (SACLANT) odpovídají Vojenskému výboru za celkové vedení a provádění vojenských záležitostí na území své velitelské působnosti. Vojenskému výboru také poskytují poradenství. Oba mají zástupce při NATO v hodnosti

generála nebo vlajkového důstojníka, kteří jim pomáhají udržovat těsné vztahy jak s politickou, tak s vojenskou částí ústředí a zajišťují účinný tok informací a komunikace oběma směry. Představitelé MNC se účastní zasedání Vojenského výboru a poskytují poradenství k projednávaným otázkám, týkajícím se oblasti jejich velení.

MEZINÁRODNÍ VOJENSKÝ ŠTÁB

V čele Mezinárodního vojenského štábu (IMS) je generál (vlajkový důstojník), vybraný vojenským výborem z kandidátů předložených členskými státy na funkci ředitele Mezinárodního vojenského štábu (DIMS). IMS pod jeho vedením odpovídá za plánování, hodnocení a doporučování koncepcí ve vojenských věcech, předkládané ke zvážení Vojenskému výboru, jakož i za zajištění řádného plnění koncepcí a rozhodnutí výboru.

IMS tvoří vojenský personál, který vysílají členské státy k převzetí štábních funkcí v ústředí NATO, k práci v mezinárodním pověření ve společném zájmu Aliance, nikoli pouze v zastoupení svého státu. Některá místa v Mezinárodním vojenském štábu obsazují civilní pracovníci, kteří působí v kancelářských a podpůrných funkcích. Mezinárodní vojenský štáb zabezpečuje práci vojenského výboru, připravuje a vykonává jeho rozhodnutí a také se aktivně podílí na procesu spolupráce se zeměmi střední a východní Evropy v rámci programu Partnerství pro mír (PfP).

Koordinace činnosti štábu a řízení informačních a komunikačních toků jak uvnitř IMS, tak i mezi IMS a ostatními částmi ústředí NATO, je úkolem výkonného koordinátora, jehož pracoviště je v kanceláři ředitele IMS. Výkonný koordinátor a jeho podřízení také působí jako sekretariát Vojenského výboru a radí mu v procedurálních věcech. Řediteli Mezinárodního vojenského štábu pomáhá pět náměstků ředitele, z nichž každý stojí v čele jedné funkční divize.

Divize plánů a koncepcí připravuje a koordinuje příspěvek Vojenského výboru obranné politice a strategickému plánování NATO. To zahrnuje zpracování politicko-vojenských záměrů, studií, posudků a podobných dokumentů, plánování sil NATO, proces stanovení cílů ozbrojených sil, výroční obranné hodnocení, Proces plánování a hodnocení PfP (PARP) a dlouhodobé koncepční úvahy. Divize se také podílí jménem Vojenského výboru na celkovém procesu obranného plánování NATO a formuluje a reprezentuje stanoviska Vojenského výboru a hlavních velitelů NATO k otázkám vojenské politiky v různých orgánech NATO.

Operační divize podporuje vojenský výbor v přípravě operačních plánů a v řešení různých otázek souvisejících se silovou pozicí NATO a s vojenskými prvky úlohy NATO při zvládání mezinárodních krizí. Divize propaguje a koordinuje mnohonárodní přípravu a cvičení včetně akcí za účasti států PfP, a koordinuje činnosti související s vývojem účinného potenciálu NATO pro elektronický boj a s příslušnou přípravou a cvičeními. Odpovídá ze sledování a hodnocení programů a požadavků elektronického boje. Poskytuje podporu Výboru NATO pro protivzdušnou obranu a odpovídá za otázky protivzdušné obrany v Mezinárodním vojenském štábu. Divize také v případě potřeby slouží jako kontaktní místo styčného důstojníka NATO pro Spojené národy, což je funkce obsazovaná aktivním pracovníkem Mezinárodního vojenského štábu s působností pro celou organizaci.

NATO nemá vlastní zpravodajskou funkci nebo kapacitu, působí však jako ústřední koordinační orgán pro srovnávání, vyhodnocování a šíření zpravodajství poskytovaného národními orgány. **Zpravodajská divize** IMS koordinuje produkci a rozšiřování zpravodajství odsouhlaseného v NATO včetně zpravodajské politiky a základních zpravodajských dokumentů, čímž umožňuje Vojenskému výboru dávat instrukce a činit dobře informovaná rozhodnutí o složení, organizaci, logistice a působení sil NATO. Divize odpovídá za odhad síly a rozmístění vojsk, jež by mohla znamenat riziko pro bezpečnostní zájmy NATO, a za celosvětové sledování a oznamování událostí, jimž by měla Aliance věnovat pozornost.

Divize spolupráce a regionální bezpečnosti je ústředním místem vojenských kontaktů a spolupráce v rámci Rady euroatlantického partnerství (EAPC) a Partnerství pro mír (PfP). Odpovídá za přípravu a koordinaci veškeré práce IMS v souvislosti s EAPC a PfP. Součástí Odvětví vojenské spolupráce této divize je také Štábní prvek partnerství (viz dále), sestávající z malé skupiny štábních důstojníků partnerských zemí, pracujících bok po boku se svými partnery z NATO na otázkách souvisejících s účastí v PfP. Odvětví omezení zbrojení a regionální bezpečnosti koordinuje a zpracovává vojenské poradenství o účasti NATO v různých aspektech odzbrojení, omezení zbrojení a kooperativní bezpečnosti; je také prostředkem k uplatnění zájmu Vojenského výboru o témata řešená Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) v oblasti odzbrojení, omezení zbrojení a bezpečnostní spolupráce. Jedna sekce divize je umístěna v Západní konzultační kanceláři (WCO) ve Vídni, aby usnadňovala a rozvíjela spolupráci s OBSE.

Divize logistiky, vyzbrojování a zdrojů byla zřízena v roce 1996, aby převzala část úkolů své předchůdkyně (bývalé Divize logistiky a zdrojů) a také některé úkoly bývalé Divize vyzbrojování a standardizace. Divize odpovídá za formulaci a hodnocení vojenské politiky a postupů NATO v oblastech personálu, vojenských rozpočtů, infrastruktury, výzbrojního plánování a spolupráce, jakož i standardizace.¹

Navíc byla v rámci strukturálních změn zavedených v roce 1996 zřízena **Buňka pro koordinaci potenciálů** jako nedílná součást Mezinárodního vojenského štábu. V jejím čele je důstojník v hodnosti plukovníka nebo jeho ekvivalentu podle vojska, z něhož je jmenován, a pracuje pod vedením ředitele IMS a Vojenského výboru. Poskytuje personální zabezpečení Vojenskému výboru ve věcech souvisejících s mimořádnými situacemi, zejména v rámci koncepce Mnohonárodních úkolových seskupení sil (CJTF; viz Kapitoly 3 a 12).

Situační středisko NATO pomáhá Severoatlantické radě, Výboru pro obranné plánování a Vojenskému výboru v plnění jejich příslušných funkcí v oblasti konzultací. Slouží jako ústřední místo v rámci Aliance pro příjem, výměnu a rozšiřování politických, vojenských a ekonomických informací. 24 hodin denně sleduje politické, vojenské a ekonomické události, které jsou předmětem zájmu NATO a jeho členských států. Situační středisko NATO také poskytuje

¹ Je třeba upozornit, že Divize logistiky, vyzbrojování a zdrojů IMS odpovídá jak za spotřební, tak za materiální logistiku. V civilním Mezinárodním sekretariátu spadají tyto věci jednak pod Divizi bezpečnostních investic, logistiky a plánování civilní ochrany, jednak pod Divizi podpory obrany. Podrobnější vysvětlení řízení různých aspektů logistiky najdete v Kapitole 8.

prostředky pro rychlé rozšíření konzultací v obdobích napětí a krizí; v těchto obdobích také udržuje a aktualizuje příslušné podkladové informace.

Finanční správce IMS je poradcem předsedy Vojenského výboru, zástupce předsedy Vojenského výboru a ředitele Mezinárodního vojenského štábu ve všech finančních věcech týkajících se rozpočtu IMS. Odpovídá Výboru pro vojenský rozpočet (MBC) za finanční řízení rozpočtu. V rámci své působnosti také odpovídá za přípravu, odůvodnění, správu a kontrolu všech rozpočtových záležitostí, které předkládá Výboru pro vojenský rozpočet, a za provádění vnitřních revizí účtů a činností, jež mají finanční dopad na Mezinárodní vojenský štáb nebo na agentury, které jsou odpovědné Vojenskému výboru. Další podrobnosti o řízení vojenského rozpočtu je možno nalézt v Kapitole 9.

Štáb ústředí NATO pro konzultace, velení a řízení (NHQC3S) je jednotná integrovaná organizace sestávající z pracovníků jak Mezinárodního sekretariátu, tak Mezinárodního vojenského štábu. Další podrobnosti jsou uvedeny v Kapitolách 10 a 13.

Zastoupení partnerských zemí

Od roku 1994 si řada partnerských států otevřela v ústředí NATO styčné mise a později diplomatická zastoupení. Vojenské svazky s partnerskými státy jsou dále posilovány vytvářením funkcí označovaných jako Štábní prvky Partnerství pro mír. Tyto prvky, působící jak v ústředí NATO v Bruselu, tak i jinde uvnitř vojenské struktury NATO, sestávají z funkcí, do nichž mohou partnerské státy navrhnout kandidáty. Důstojníci z partnerských zemí, obsazení do těchto funkcí, pracují spolu s důstojníky ze zemí NATO na přípravě koncepčních diskusí a realizaci koncepčních rozhodnutí o vojenských záležitostech programu Partnerství pro mír.